

FRA

A romákkal szembeni hátrányos
megkülönböztetés a lakhatás terén a
kiválasztott EU-tagállamokban:

Az EU-MIDIS adatainak elemzése

2009. október

**A Europe Direct szolgáltatás az Európai Unióval kapcsolatos
kérdéseire segít Önnek választ találni.**

**Ingyenesen hívható telefonszám*:
00 800 6 7 8 9 10 11**

* Egyes mobiltelefon-szolgáltatók nem engednek hozzáférést a 00 800-as
telefonszámokhoz, vagy kiszámlázzák ezeket a hívásokat.

Jelentős mennyiségű további információt talál az Európai Unióról az interneten.
Az információk az Europa szerveren, a következő címen állnak rendelkezésre:
<http://europa.eu>

Katalógusinformáció a kiadvány végén található.

Luxembourg: Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, 2010

ISBN: 978-92-9192-547-6

doi: 10.2811/58519

© Európai Közösségek, 2009

A sokszorosítás a forrás megnevezésével engedélyezett.

*Tervezés: FRA, Bécs
Printed in Belgium*

Klórmentes fehér papírra nyomtatva

Az Európai Unió Alapjogi
Ügynöksége (FRA)

A romákkal szembeni hátrányos
megkülönböztetés a lakhatás terén a
kiválasztott EU-tagállamokban:

Az EU-MIDIS adatainak elemzése

2009. október

FELELŐSSÉG KORLÁTOZÁS: A jelentés a FRA-val kötött szolgáltatási szerződés alapján készült. A dokumentumban szereplő vélemények nem szükségszerűen a megbízó Ügynökség hivatalos véleményét tükrözik.

Amennyiben a fordítással kapcsolatban kérdése merül fel, kérjük, tekintse meg az angol nyelvű verziót, amely a dokumentum eredeti és hivatalos verziója.

Tartalom

ÖSSZEFOGLALÓ	5
1. BEVEZETÉS	8
2. MEGKÜLÖNBÖZTETÉSEL KAPCSOLATOS TAPASZTALATOK A LAKHATÁS TERÉN	9
3. A HÁTRÁNYOS MEGKÜLÖNBÖZTETÉS ÉRZÉKELÉSE	16
4. EGYÉB VÁLTOZÓK ELEMZÉSE	17
4.1. Személyi státusz	17
4.1.1. Bevándorló státusz	17
4.1.2. Vallási hovatartozás	17
4.1.3. Tradicionális/vallási viselet	18
4.1.4. Nyelv... ..	18
4.1.5. Nemi hovatartozás	20
4.1.6. Oktatás	20
4.1.7. Háztartási jövedelem és foglalkoztatás	22
4.2. Területi demográfiai adatok	24
4.3. A vagyoneeloszlás érzékelése	26
4.4. Lakóhely típusa	27
KÖVETKEZTETÉSEK	30

Összefoglaló

2008-ban elkészült az Európai Unió kisebbségekről és a hátrányos megkülönböztetésről szóló felmérése (EU-MIDIS), amelynek célja az volt, hogy feltárja az EU-ban élő bevándorló és kisebbségi etnikai közösségeknek a hátrányos megkülönböztetéssel és áldozattá válással kapcsolatos tapasztalatait és észrevételeit. A felmérésben a 27 EU-tagállamban összesen 23 500 bevándorló, illetve kisebbségi etnikai közösségi tag vett részt, köztük 3510 roma közösségi tag is 7 olyan uniós tagállamban, ahol jelentős számú kisebbséget képviselnek: Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Görögországban, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában és Szlovákiában.

Arra a kérdésre, hogy az elmúlt évben *tapasztaltak-e* hátrányos megkülönböztetést a lakhatás terén, az egyes tagállamokban élő romák eltérő válaszokat adtak; Bulgáriában gyakorlatilag nem létezett ez a jelenség, míg Görögországban (EL) a megkérdezettek 34%-át érintette. A megkérdezettek 11 százaléka (N=304) jelezte, hogy az elmúlt 12 hónapban a lakhatás terén hátrányos megkülönböztetés érte őket.

A hátrányos megkülönböztetést elszenvedő válaszadók 22 százaléka számos, öt vagy annál több önálló esetről is beszámolt. Az elmúlt öt év során jelentett összes incidens egyharmada Görögországban történt.

A lakhatás terén történő hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatok egyéb területekkel (pl.: foglalkoztatás, egészségügy, oktatás, magánszolgáltatások) összehasonlított viszonylag alacsony szintjének értelmezésekor azonban körültekintően kell eljárni, hiszen a lakosság többi tagjához hasonlóan a romák is ritkábban keresnek kiadó vagy eladó házat, illetve lakást.

Arra a kérdésre, hogy *észrevételeik* szerint saját országukban általánosságban mennyire elterjedt az etnikai származás alapján történő hátrányos megkülönböztetés, a hét vizsgált uniós tagállam közül ötben – a Cseh Köztársaságban, Szlovákiában, Magyarországon, Lengyelországban és Görögországban – a megkérdezett romák 75-90 százaléka azt állította, hogy a diszkrimináció nagyon, vagy meglehetősen elterjedt. Bulgáriában és Romániában a hátrányos megkülönböztetés *érzékelt* szintje alacsonyabb, ám továbbra is jelentős, mintegy 36-42 százalék volt.

Csak a megkérdezettek 27 százaléka tudott az olyan törvények létezéséről, amelyek országukban tiltják a kiadó vagy eladó házat vagy lakást keresőkkel szembeni, etnikai vagy bevándorló státusz alapján történő megkülönböztetést.

Az ilyen törvények ismerete nem jelezte előre az esetek hatóságoknál történő bejelentését. A válaszadók a legtöbb esetben nem jelentették az ilyen incidenseket; a bejelentés elmulasztását választók 71 százaléka azt nevezte meg ennek okaként, hogy véleményük szerint úgysem történne semmi. A megkérdezettek egynegyede (26%) gondolta úgy, hogy a bejelentés negatív következményekkel járna. 16 százalékuk a fenyegetésektől való félelmet jelölte meg a hivatalos segítségkérés elmulasztásának fő okaként.

A bevándorló státusz e vizsgálatban nem volt meghatározó tényező, mivel a romák nagy többségben a tartózkodási helyük szerinti országban születtek, és itt állampolgársággal rendelkeznek.

A vallási hovatartozás látszólag nem befolyásolta a lakhatás területén tapasztalt hátrányos megkülönböztetést. A tradicionális vagy vallási öltözék viselete azonban előre jelezte a megkülönböztetés előfordulását. A hagyományos öltözeteket viselők némileg magasabb arányban tapasztaltak hátrányos megkülönböztetést, jóllehet ilyen csak kis számban fordult elő.

A nemi hovatartozás látszólag nem jelezte előre a lakhatás terén a romákat ért hátrányos megkülönböztetést.

A romák iskolai végzettségét tekintve nagyfokú eltérések voltak megfigyelhetők. Az iskolai végzettségre vonatkozó kérdésre adott válaszukban a görögországi válaszadók 50 százaléka jelölte meg a „nincs iskolai végzettsége” vagy az „írástudatlan” lehetőséget, míg Szlovákiában ez az arány 1 százalék volt. Az iskolai végzettségre adott jellemző válasz az összes tagállamra vetítve 6-9 év volt, ami azt jelenti, hogy a megkérdezettek többsége csak általános iskolai tanulmányokat végzett. Az iskolai végzettség jó előrejelzője volt annak, hogy a megkérdezettek milyen mértékben vannak tisztában a megkülönböztetést tiltó törvényekkel.

Az alacsonyabb háztartási jövedelemmel rendelkező válaszadók esetében a felsőbb negyedekben szereplő megkérdezettekkel összehasonlítva közel kétszer magasabb volt a lakhatás terén tapasztalt megkülönböztetés valószínűsége. A munkanélküli, illetve háztartásbeliként megjelölt megkérdezettek több mint fele számolt be őket ért hátrányos megkülönböztetésről. Az önálló vállalkozók, illetve a fogyatékossgal élő személyek esetében szintén nagyobb valószínűséggel fordult elő megkülönböztetés. Görögországban és Szlovákiában különösen magas volt a munkanélküliség szintje, míg a legnagyobb foglalkoztatási arány a Cseh Köztársaságban volt megfigyelhető.

A megkérdezettek 54 százaléka élt olyan területen, amely túlnyomórészt kisebbségi/bevándorlók lakta városrészként jellemezhető. Csupán 21 százalékuk élt a többségi társadalom által lakott negyedekben. Bulgáriában a megkérdezettek 72 százaléka élt kisebbségek lakta negyedekben, és ez a szám Romániában is hasonló (66%) volt. A legnagyobb arányban (53%) Lengyelországban éltek a megkérdezettek a többségi társadalom által lakott

városrészekben. A túlnyomórészt kisebbségek lakta városrészekben élő válaszadók nagyobb valószínűséggel váltak megkülönböztetés áldozataivá. Ezeket az eredményeket azonban körültekintően kell értelmezni, mivel a minta elsősorban a nagyszámú roma lakossággal rendelkező területekre koncentrált.

A vizsgálat készítőinek megfigyelései szerint a görögországi válaszadók 68 százaléka a vagyoneloszlás szempontjából hátrányos helyzetű területen lakott. Hasonló szám adatok érvényesek Magyarországon, Romániában és Szlovákiában is.

1. Bevezetés

A jelentés a romáknak a lakáskeresés során megvalósuló rasszizmussal és hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatait és észrevételeit tárgyalja a FRA EU-MIDIS felmérésének adatai alapján. A dokumentum azt vizsgálja, mi az oka annak, hogy a rasszizmus és a megkülönböztetés romákat érintő eseteinek nagy részét nem jelentik be, és bemutatja, hogy a megfigyelések szerint milyen mértékben vannak tisztában a roma közösség tagjai saját törvényes jogaikkal és a jogorvoslati lehetőségekkel. A tanulmányban használt adatkészlet az Európai Unió kisebbségekről és a hátrányos megkülönböztetésről szóló felméréséből (EU-MIDIS) származik. Az elemzés kizárólagos alapja az adatkészlet.¹

Az EU-MIDIS 2008-ban készült azzal a céllal, hogy feltárja az EU-ban élő bevándorló és kisebbségi etnikai közösségeknek a hátrányos megkülönböztetéssel és áldozattá válással kapcsolatos tapasztalatait. A felmérésben a 27 EU-tagállamban összesen 23 500 bevándorló, illetve kisebbségi etnikai közösségi tag vett részt, köztük 3510 roma közösségi tag is 7 tagállamban: Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Görögországban, Lengyelországban, Magyarországon, Romániában és Szlovákiában. Személyes interjúk keretében az EU-MIDIS részletes adatokat vett fel a megkérdezettektől, többek között nemi és vallási hovatartozásukra, a születésük szerinti országra, beszélt nyelveikre, az oktatásban eltöltött éveik számára és lakhatási státuszukra vonatkozóan.

A jelentésben foglalt eredmények értelmezésekor fontos figyelembe venni néhány olyan tényezőt, amelyek a vizsgálat időpontjában hatással lehetnek a megkérdezettek általános vélekedésére. A felmérés készítését (2008. nyár) megelőzően például a média EU-szerte a romaellenes beszédek, illetve a romák elleni rasszizmus és erőszak egyre gyakoribb és egyre feltűnőbb, számos EU-tagállamban tapasztalható megjelenéseiről számolt be, ideértve, de nem kizárólag a Cseh Köztársaságot, Magyarországot, Szlovákiát, Finnországot és Olaszországot.

Bár az ilyen körülmények hatásait nehéz mérni, feltételezhető, hogy egyes tagállamok roma lakosait hátrányosan befolyásolták a képek, a környezet vagy az általános romaellenes hangulat. Jóllehet egyes válaszadók nem állították határozottan, hogy a kutatás tárgyát képező területeken személyesen tapasztaltak, vagy érzékelték hátrányos megkülönböztetést, azonban általános jellegű, mindennapi életüket átható fokozottabb aggodalmat élhettek át. Ez

¹ Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) által finanszírozott és szerkesztett jelentést Stephen O'Hare úr készítette a budapesti Európai Romajogi Központ (ERRC) és a dublini Pavee Point Travellers Centre nevében.

különösen igaz lehet azokban a tagállamokban, ahol a közelmúltban tetőzött az erőszak, illetve a romaellenes retorika, például a Cseh Köztársaságban, Magyarországon és Szlovákiában, és mindezt az alábbi eredmények is tükrözik. Ezzel szemben elképzelhető, hogy a román és bolgár megkérdezettek azért számoltak be a megkülönböztetés aránytalanul alacsony szintjéről, mert általánosságban enyhült a néhány évvel korábbi súlyosan romaellenes hangulat.

Annak érdekében, hogy átfogó képet kaphassunk a romák lakhatással kapcsolatos tapasztalatairól az egyes tagállamokban, e tanulmány két részből áll:

- A romák által tapasztalt hátrányos megkülönböztetés a lakhatás terén, illetve
- A romák lakhatási helyzete: a megkülönböztetéssel kapcsolatos fő tényezők.

Az interjúk a 2008 májusától júliusáig tartó időszakban készültek. A vizsgálat országos szintű véletlen mintavétel, illetve ahol erre szükség volt (Görögországban és Magyarországon), városi szintű véletlen mintavétel alapján zajlott. A hét tagállam mindegyikében 500 roma lakos válaszolt a kérdésekre. A résztvevőket a foglalkoztatás, az egészségügy, az oktatás, a pénzügyi, a kiskereskedelmi és a szociális szolgáltatások, a lakhatás, valamint a kávézókhöz, éttermekhez, stb. való hozzáférés terén őket ért megkülönböztetésről kérdezték. A vizsgálat módszeréről és az egyes tagállamokban folytatott terepmunkáról részletes leírás található az EU-MIDIS technikai jelentésében.²

2. Megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatok a lakhatás terén

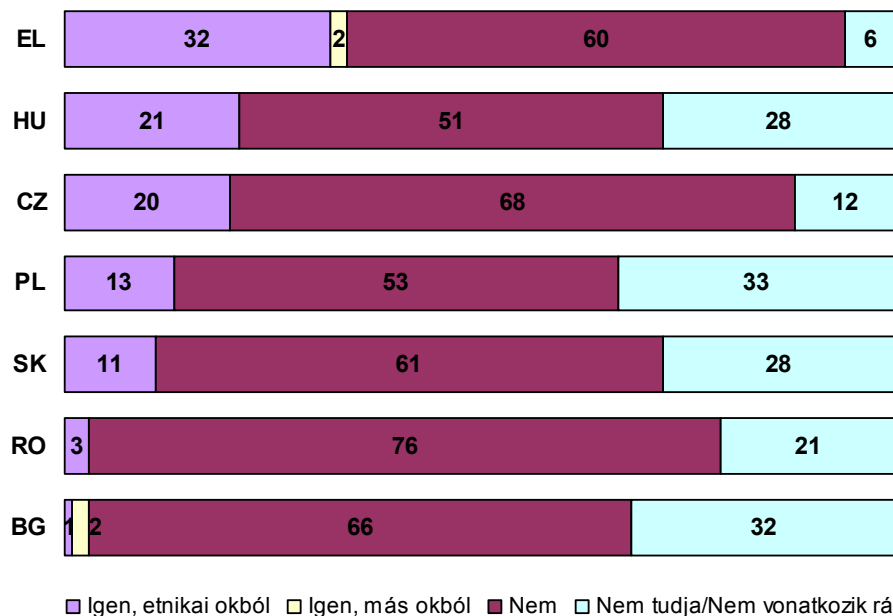
A válaszadókat megkérdezték, tudnának-e olyan személyes tapasztalatokat említeni a megkülönböztetésre vonatkozóan, amelyek az elmúlt öt évben, illetve 12 hónapban, bevándorló vagy etnikai kisebbségi származásuk miatt érte őket kiadó vagy eladó ház, illetve lakás keresésekor. Tekintettel arra, hogy például a szolgáltatások igénybe vételével vagy az iskolai dolgozókkal való kommunikációval összehasonlítva milyen ritkán keresnek lakhatást a megkérdezettek, ésszerű az ilyen alapú megkülönböztetés korábbi eseteit vizsgálni. Ennélfogva a jelen dokumentum egyaránt vizsgálja az ötéves és a 12 hónapos időszakra vonatkozó tapasztalatokat.

² A jelentés a <http://fra.europa.eu/eu-midis> oldalon érhető el (2009.11.17.).

Általánosságban a lakhatás terén ritkábban fordul elő megkülönböztetés, mint más területeken³, és a megkérdezettek nagy része valamennyi tagállamban arról számolt be, hogy e tekintetben nem érte őket hátrányos megkülönböztetés. A lakhatás terén való hátrányos megkülönböztetés egyéb területekkel összehasonlított alacsony szintjének értelmezésekor azonban körültekintően kell eljárni. A lakosság többi tagjához hasonlóan a romák is ritkábban keresnek kiadó vagy eladó házat, illetve lakást. Jóllehet az interjúalanyokat nem csupán az elmúlt 12 hónapra, hanem az elmúlt öt évre vonatkozóan is megkérdezték a megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalataikról, lakóhelyváltás szempontjából az öt év is viszonylag rövid időnek tekinthető. A tagállamok között ugyanakkor jelentős eltéréseket lehetett megfigyelni. Bulgáriában szinte egyetlen válaszadó sem említette, hogy az elmúlt öt évben lakáskeresés során hátrányos megkülönböztetés érte volna őket, és Romániában is csupán a megkérdezettek 3 százaléka számolt be ilyen tapasztalatról. Jólal gyakoribb volt az előfordulás a Cseh Köztársaságban és Magyarországon, ahol a megkérdezettek egyötöde számolt be ilyen tapasztalatokról. A megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatok aránya a görögországi válaszadók esetében volt a legmagasabb; a közvetlen kérdésre egyharmaduk válaszolt igennel (2.1. ábra).

³ Az EU-MIDIS a válaszadókat kilenc különböző területre vonatkozóan kérdezte az általuk az elmúlt 12 hónapban, illetve az elmúlt 5 évben tapasztalt hátrányos megkülönböztetésekről; a kilenc terület a következő: (1) álláskeresés; (2) munkahely; (3) kiadó vagy eladó lakás vagy ház keresése; (4) az egészségügyi dolgozók részéről; (5) a szociális szolgálatok dolgozóinak részéről; (6) az iskolai dolgozók részéről; (7) kávézóban, étteremben vagy kocsmában; (8) üzletekbe vagy boltokba való belépéskor; (9) bankszámlanyitás vagy hitelkérelem esetén.

2.1. ábra: Az elmúlt öt évben a lakhatás terén tapasztalt hátrányos megkülönböztetés (%)⁴



EU-MIDIS, CCI kérdés

A FRA *Középpontban az adatok – 1. jelentés: A romák c. tanulmánya*⁵ 2. ábrájának illusztrációjában felsorolt kilenc területen tapasztalt magas szintű megkülönböztetést tekintve ésszerű feltételezés, hogy a lakhatás terén általában az egyéb formáknál ritkábban fordul elő hátrányos megkülönböztetés. Ennek többféle oka lehet. A nagyszámú, elszórt, illetve központosított roma lakossággal rendelkező tagállamok különböző lakhatási stratégiákat alkalmazhatnak. Egyes tagállamokban magasabb szintű szegregált szolgáltatásokat biztosíthatnak, mint például Románia vagy Bulgária esetében. A legvalószínűbb ok pedig az, hogy a megkérdezettek több mint öt éve jelenlegi otthonukban élnek, illetve a közelmúltban nem keresés útján váltottak lakóhelyet.

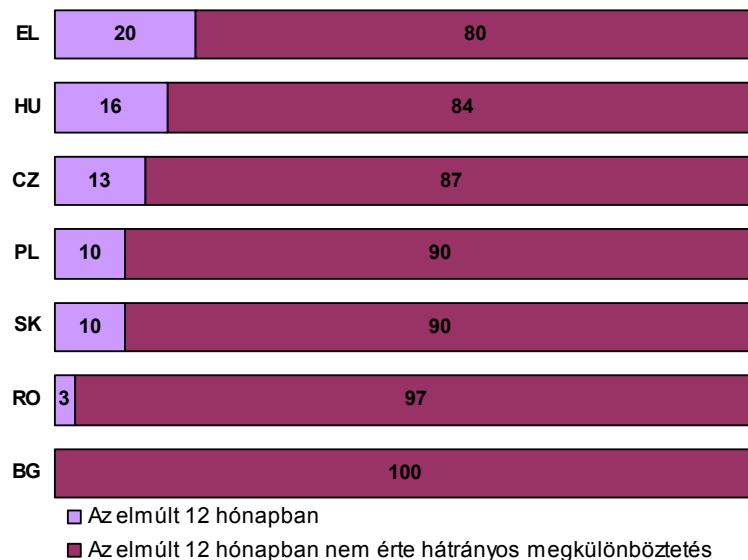
Azoknak a válaszadóknak, akik jelezték, hogy a lakhatás terén megkülönböztetés érte őket, pontosítaniuk kellett, mikor történt az adott eset: az elmúlt 12 hónapban vagy korábban. Az igennel válaszolók több mint fele

⁴ A következő meghatározás szerint: „állami lakásügyi hivatalnál dolgozó személyek, illetve a magán bérbeadó vagy ingatlanügynökség részéről, amikor a válaszadó házat vagy lakást szeretne bérelni vagy venni”.

⁵ Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (2009), *Középpontban az adatok – 1. jelentés: A romák*, <http://fra.europa.eu/eu-midis> (2009.11.17.).

állította, hogy a hátrányos megkülönböztetésre az elmúlt 12 hónapban került sor. Bulgáriában és Romániában ismét rendkívül alacsony szintű bejelentett megkülönböztetés volt tapasztalható, míg az arány Görögország esetében volt a legmagasabb. Az a tény, hogy a megkülönböztetést elszenvedettek körülbelül felét az elmúlt 12 hónapban érte ilyen tapasztalat, részben azzal magyarázható, hogy a válaszadók a közelmúltbeli eseményekre jobban emlékeznek, az ok tehát valószínűleg nem az, hogy a kérdéses időszakban gyakrabban fordultak elő ilyen esetek.

2.2. ábra: Az elmúlt 12 hónapban a lakhatás terén tapasztalt hátrányos megkülönböztetés (%)

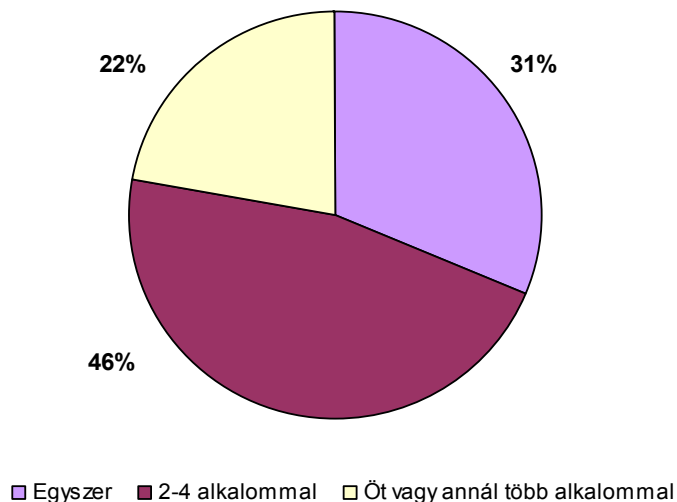


EU-MIDIS, CC2 kérdés

A hét tagállamban hozzávetőleg minden tizedik roma (11%)⁶ jelezte, hogy az elmúlt 12 hónap során ilyen típusú megkülönböztetés érte. Közülük 70 százalék állította, hogy ez többször is előfordult. E megkérdezettek körülbelül egyötöde (22%) szerint a megkülönböztetés esetei rendkívüli gyakorisággal (ötször vagy ennél többször) ismétlődtek. Ez az eredmény azt mutatja, hogy a romák közösségén belül létezik egy különösen kiszolgáltatott csoport, amely ismétlődő megkülönböztetéseknek van kitéve, ez pedig helyi és regionális szintű célzott fellépést tesz szükségessé. Mindez rámutat arra, hogy különös figyelmet kell fordítani azokra a „csoporton belüli csoportokra”, amelyeket a leginkább veszélyeztetnek a megkülönböztetés ismételt előfordulásai.

⁶ A hét tagállamban összesen 304 megkérdezett (nem súlyozott adat) számolt be hátrányos megkülönböztetésről.

2.3. ábra: A hátrányos megkülönböztetés eseteinek száma



EU-MIDIS, CC3 kérdés

Jóllehet a számok országonként eltérőek, a hét tagállamban az ilyen esetekről beszámoló megkérdezettek hozzávetőleg 2-3 százaléka vált ismétlődő megkülönböztetés áldozatává. Ez alátámasztja azt a meggyőződést, hogy a roma közösségeken belül létezhetnek kiszolgáltatottabb csoportok (2.1. táblázat). A hét tagállamot vizsgálva megállapítható, hogy az elmúlt 12 hónap során az összes bejelentett incidens egynegyede Görögországban történt.

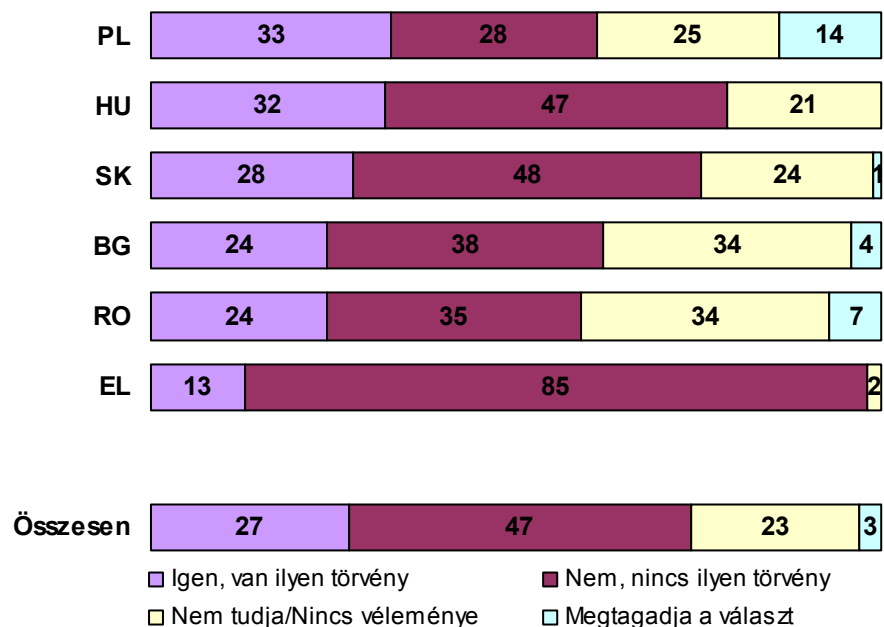
2.1. táblázat: A megkülönböztetés ismétlődő előfordulásai (az összeshez képest, százalékos arányban)

	EL	CZ	HU	PL	SK	RO	BG
Egyszer	9	4	3	1	3	1	0
2-4 alkalommal	7	8	9	4	4	1	0
Öt vagy annál több alkalommal	3	2	3	4	3	1	0
Nem tudja/Nincs válasz	0	0	1	1	0	0	0
Összesen	20	13	16	10	10	3	0
N/A	80	87	84	90	90	97	100

EU-MIDIS, CC3 kérdés

Csak a válaszadók egynegyede (27%) állította, hogy tud az olyan törvények létezéséről, amelyek tiltják a lakáskeresővel szembeni, etnikai alapon történő megkülönböztetést. Ezzel szemben a megkérdezettek fele (47%) egyáltalán nem tudott ilyen törvényről, további 23 százalékuk pedig bizonytalan volt, vagy nem volt véleménye. Ez a tendencia valamennyi tagállamban nyilvánvaló volt, Görögország kivételével, ahol csupán a válaszadók 13 százaléka tudott ilyen törvényről, míg 85 százalékuk azt állította, hogy nem létezik ilyen törvény.

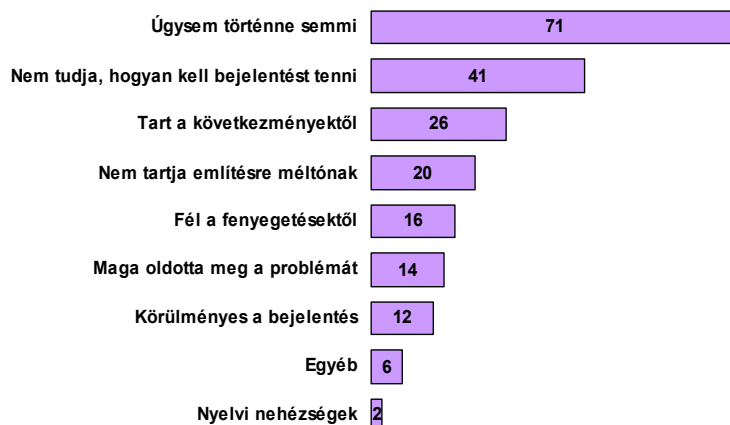
2.4. ábra: Lakásbérlés vagy -vásárlás esetén a hátrányos megkülönböztetést tiltó törvények ismerete



EU-MIDIS, B1c kérdés

A hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos törvények ismerete nem jelezte előre, hogy a megkérdezettek jelentenek-e az ilyen eseteket az illetékes hatóságoknak. Az elmúlt 12 hónapban megkülönböztetést elszenvedett 304 megkérdezett (nem súlyozott adat) közül csupán minden kilencedik személy (11,5%) döntött úgy, hogy az ilyen esetekről jelentést tesz az illetékes hatóságoknál. Ez azt jelzi, hogy a lakhatás terén a romák által tapasztalt hátrányos megkülönböztetés bejelentett eseteinek száma messze elmarad a valós helyzettől. A megkérdezettek túlnyomó többsége nem tett bejelentést, legtöbbjük azért, mert úgy gondolta, hogy ezzel semmit nem érne el. A 2.5. ábrán a megkérdezettek által leggyakrabban említett okok láthatók.

2.5. ábra: A megkülönböztetés valós helyzetétől elmaradó bejelentésének okai (%)



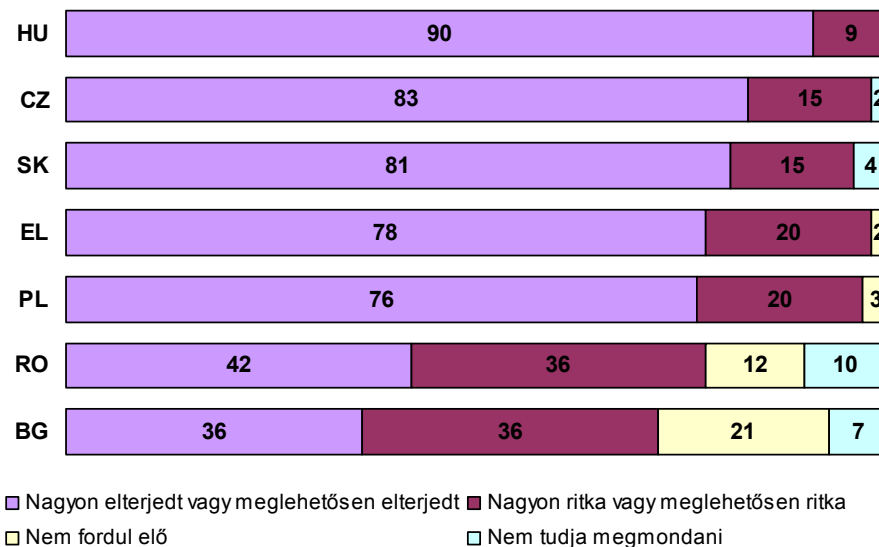
EU-MIDIS, CC5_1-CC5_10 kérdés

Számos válaszadó több okot is megnevezett a bejelentés elmulasztására. Közel háromnegyedük azt állította, hogy úgysem történne semmi, míg 41 százalékuk nem tudta, hogyan kell bejelentést tenni az ilyen esetekről. A megkérdezettek egynegyede ezenfelül aggódott a megkülönböztetés bejelentésének következményei miatt, körülbelül 16 százalékuk pedig attól tartott, hogy az elkövetők részéről fenyegetés érné őket. Mindez azt jelzi, hogy számos megkülönböztetést elszenvedett roma lakos igen kiszolgáltatott helyzetben van. A Cseh Köztársaságban és Lengyelországban különösen magas volt azoknak a válaszadóknak a száma (44%, illetve 42%), akik a bejelentés elmulasztásának okaként a negatív következményektől való félelmet említették. Lengyelországban a fenyegetésektől való félelem aránya is jelentős volt (40%).

3. A hátrányos megkülönböztetés érzékelése

Az, hogy az egyes tagállamokban megkérdezettek milyen szinten érzékelik az etnikai vagy bevándorló származás alapján történő, valamennyi területen megvalósuló hátrányos megkülönböztetést, rávilágít a probléma súlyosságára. A megkérdezett romák általánosságban az érzékelt megkülönböztetés magas szintjéről számoltak be. A vizsgálatból megállapítható, hogy a legerősebben Magyarországon érzékelhető a hátrányos megkülönböztetés, hiszen a válaszadók 90 százaléka állította, hogy a megkülönböztetés nagyon vagy meglehetősen elterjedt. Az eredmények hasonlóan magas számokat jeleztek a Cseh Köztársaságban, Szlovákiában, Görögországban és Lengyelországban (3.1. ábra).

3.1. ábra: Az etnikai származáson vagy bevándorlói háttéren alapuló megkülönböztetés elterjedtségének érzékelése (%)



EU-MIDIS, A1 kérdés

Bulgáriában és Romániában egyenletesebben oszlottak meg a válaszok, a 36, illetve 42 százalékos eredmény alapján azonban még így is erősen érzékelhető volt a megkülönböztetés. Emellett a bolgár és román romák a többségi társadalomtól való szegregáció viszonylag magas szintjét tapasztalják (lakhatás túlnyomórészt romák lakta területeken): a megkérdezettek 72, illetve 66 százaléka állította ezt. Ezáltal a lakhatás terén esetlegesen csökkenhet a

hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatok száma, mivel korlátozott a többségi társadalommal való érintkezés.

4. Egyéb változók elemzése

4.1. Személyi státusz

4.1.1. Bevándorló státusz

A felmérés során megkérdezett romák túlnyomó többsége a jelenlegi tartózkodási helye szerinti országban született⁷ (96%), és rendelkezik az adott ország állampolgárságával (99%). Mint ilyen, a bevándorló státusz sem a megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatok, sem pedig a lakhatási státusz szempontjából nem volt meghatározó tényező. Ezek az eredmények arra engednek következtetni, hogy más uniós tagállamokkal összehasonlítva az EU-MIDIS során megvizsgált tagállamok nem fogadnak jelentős számú roma bevándorlót.

4.1.2. Vallási hovatartozás

A válaszadók kétharmada (67%) állította, hogy a vallás nagyon fontos vagy meglehetősen fontos szerepet játszik az életükben. A megkérdezett romák háromnegyede számolt be római katolikus vagy ortodox keresztény vallási hovatartozásról. A 3.1. ábra tagállamok szerint mutatja a vallási hovatartozást. A Pearson-Chi-négyzet próba használatával (ahol mindkét változó nominális) megállapították, hogy jelentős összefüggés figyelhető meg a vallási hovatartozás és az elmúlt öt év során a lakhatás terén tapasztalt hátrányos megkülönböztetések között ($p < .001$).⁸ Ugyanakkor nem valószínű, hogy ilyen körülmények között a vallás megbízható előrejelzője a hátrányos megkülönböztetésnek. A muszlim romák szignifikánsan alacsonyabb százalékban jelezték, hogy hátrányos megkülönböztetés érte őket, a felmérésben azonosított 117 (nem súlyozott adat) muszlim roma közül azonban 91 (nem súlyozott adat) Bulgáriában élt, ahol szinte egyetlen megkérdezett sem állította, hogy a lakhatás terén hátrányos megkülönböztetésben részesült volna.

⁷ A Cseh Köztársaságban élő romák esetében megjegyzendő, hogy néhányan a korábbi „Csehszlovákiában” születtek.

⁸ [$\chi^2(8)=85,647, p < .001$] 10, 13, 14 kódolva „egyéb keresztényként”; 20-27 “iszlám” kódolva egy változóként, 30, 40, 50, 60, 70, 95 kódolva „egyébként”.

4.1.3. Tradicionális/vallási viselet

Bár csupán néhány megkérdezett állította, hogy nyilvános helyen általában tradicionális vagy vallási öltözetet visel, szignifikáns különbség volt megfigyelhető azok között, akik hátrányos megkülönböztetésről számoltak be, és azok között, akiket az elmúlt öt év során nem ért hátrányos megkülönböztetés ($p < .05$).⁹ A 4.1. táblázat adatai azt jelzik, hogy a tradicionális vagy vallási öltözetet viselők nagyobb valószínűséggel estek megkülönböztetés áldozatává a lakhatás terén, mint azok, akik nem ilyen öltözetet viseltek.

4.1. táblázat: A hátrányos megkülönböztetés esetei az elmúlt öt évben és az általában viselt öltözet (%)

Hátrányos megkülönböztetés az elmúlt öt évben	Tradicionális/vallási öltözetet visel nyilvános helyen	Nem visel tradicionális/vallási öltözetet nyilvános helyen
Igen	21 (N=43)	17 (N=411)
Nem	49 (N=103)	62 (N=1536)
Nincs válasz/Nincs érintkezés	30 (N=62)	21 (N=511)
Összesen	100 (N=208)	100 (N=2458)

*EU-MIDIS, BG4*CCI kérdés*

A 4.1. táblázatban a hét tagállamból származó eredmények láthatók. A román válaszadók szinte valamennyien (N. 483, nem súlyozott adat) úgy gondolták, hogy a többségi társadalom öltözködésétől eltérő hagyományos öltözet viseletének kérdése az ő szempontjukból nem releváns.

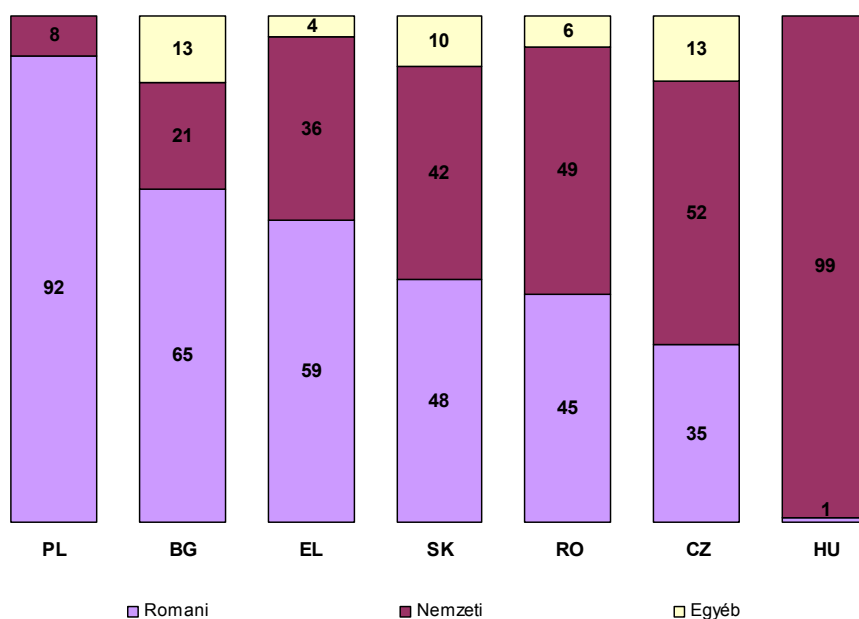
4.1.4. Nyelv

Az anyanyelvre (gyermekkorban a család otthonában használt nyelv) vonatkozó kérdésre adott válaszukban a megkérdezettek közel fele (48%) a romani nyelvet nevezte meg. A válaszadók másik fele állításuk szerint szülőhazája nyelvet beszéli. A lengyelországi romák közel valamennyien a romani nyelvet jelölték meg anyanyelvükként. Csupán 1 százalékuk állította, hogy a lengyel nyelvet beszélve nevelkedtek. Mindez éles ellentétben áll Magyarországgal, ahol szinte

⁹ [$\chi^2(1)=5,565, p=.018$].

valamennyi megkérdezett a magyar nyelvet beszéli. Romániában, a Cseh Köztársaságban és Szlovákiában többé-kevésbé egyenletesen oszlott meg a romani nyelvet és az állam nyelvét beszélők aránya (4.1. ábra).

4.1. ábra: Nyelv (%)



EU-MIDIS, Bg8_1_NEW kérdés

A Cseh Köztársaságban szignifikáns összefüggés volt megfigyelhető a válaszadó első nyelve és az általa az elmúlt öt évben tapasztalt hátrányos megkülönböztetés esetei között ($p < .05$).¹⁰ Az anyanyelvként a romanit beszélő személyek nagyobb valószínűséggel estek hátrányos megkülönböztetés áldozatává a lakhatás terén, mint azok, akiknek a cseh volt az anyanyelve (4.2. táblázat).

¹⁰ [$\chi^2(1)=5,665, p=.017$] Cramer-féle $V = 0,122, p=.017$, amely a változók között mérsékelt szoros összefüggést jelez. A bg8_1NEW 1-20. tételei kódolva a következők szerint: 1=nemzeti nyelv, 30=romani. A CC1 kérdés 6., 7. és 9. tétele hiányzó értéként kódolva.

4.2. táblázat: Az elmúlt öt évben hátrányos megkülönböztetést elszenvedett személyek százalékos aránya anyanyelvük szerint – Cseh Köztársaság (%)

Hátrányos megkülönböztetés az elmúlt öt évben	Nemzeti nyelv	Romani	Összesen
Igen	17	27	21
Nem	70	63	67
Nincs érintkezés /Nincs válasz	12	10	11
Összesen	100	100	100

*EU-MIDIS, Bg8_1_NEW*CC1 kérdés*

Szintén szignifikáns összefüggés volt megfigyelhető az anyanyelv és az elmúlt 12 hónap során történt hátrányos megkülönböztetés között Görögországban,¹¹ ahol a nemzeti nyelvet anyanyelvként beszélő megkérdezettek hozzávetőleg 30 százaléka tapasztalt hátrányos megkülönböztetést az elmúlt 12 hónapban, szemben a romani nyelvet beszélők 15 százalékával.

A Cseh Köztársaságból és Görögországból származó, egymásnak ellentmondó eredmények azt mutatják, hogy további részletes kvalitatív vizsgálatra van szükség annak érdekében, hogy nyilvánvalóvá váljon, milyen hatással vannak a nyelvhasználatbeli különbségek a romák megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalataira.

4.1.5. Nemi hovatartozás

Az eredmények alapján a nem kérdése nem befolyásolja az akár az elmúlt öt évben, akár az elmúlt 12 hónapban a lakhatás terén történő megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatokat, sem a hét tagállamban együttesen, sem pedig tagállamonként külön mérve sem.

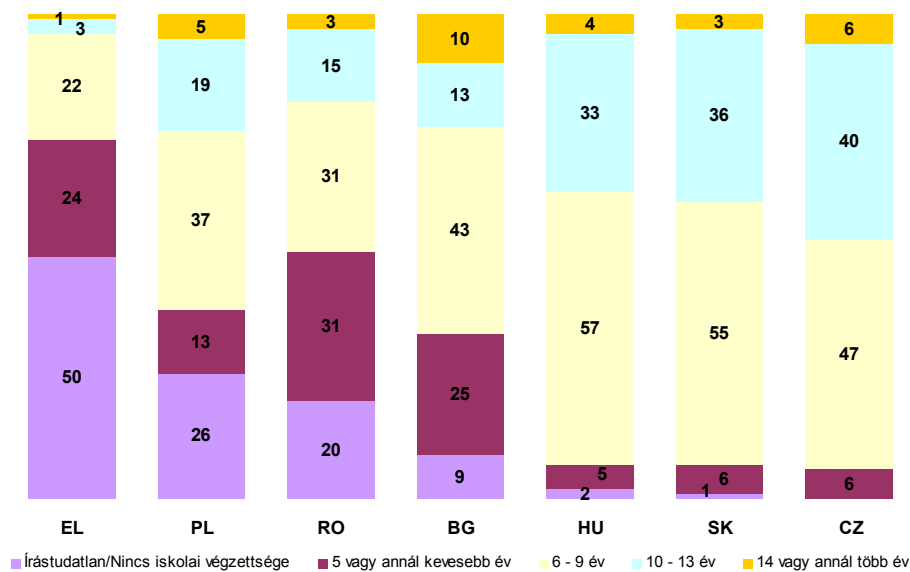
4.1.6. Oktatás

A válaszadóknak meg kellett adniuk az oktatásban eltöltött éveik számát. 15 százalékuk azt állította, hogy írástudatlan, vagy a vizsgálat időpontjáig nem

¹¹ [$\chi^2(1)=11,162$, $p=.001$] Cramer-féle $V = 0,161$, $p=.001$, amely a változók között szoros összefüggést jelez.

részesült iskolai oktatásban. További 16 százalékuk kevesebb mint öt évig, 40 százalékuk pedig 6-9 évig vett részt formális oktatásban. Csupán a válaszadók 4 százaléká számolt be 14 évnél hosszabb (főiskolai/egyetemi és annál magasabb szintű) képzésről. A 4.2. ábrán a megkérdezettek iskolai végzettségének szintje látható a vizsgált tagállamokban.

4.2. ábra: Iskolai végzettség országok szerint



EU-MIDIS BG7

A romák iskolai végzettségének aránya továbbra is következetesen alacsony a hét tagállamban. Az oktatás szélsőségesen magas szintű vagy teljes hiánya figyelhető meg Görögországban, valamint Lengyelországban és Romániában is jelentős hiányosságok tapasztalhatók. Az iskolai végzettség modális szintje a hét tagállamban 6-9 év.

Szignifikáns összefüggés volt megfigyelhető a megkérdezettek iskolai végzettsége és aközött, milyen mértékben ismerik a lakhatás terén megvalósuló hátrányos megkülönböztetést tiltó törvényeket ($p < .001$).¹² Az ilyen törvények ismeretének mértéke következetesen emelkedett: az iskolai végzettséggel nem rendelkező válaszadók között 24 százalék, míg a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők között 48 százalék volt. Az elmúlt öt évben tapasztalt hátrányos megkülönböztetések és az iskolai oktatásban eltöltött évek száma között nem volt szignifikáns összefüggés (4.3. táblázat).

¹² [$\chi^2(4)=54,521, p < .001$] Cramer-féle V = 0,146, $p < .001$, amely a változók között mérsékelt szoros összefüggést jelez. bg7 kérdés 0. és 1. tétele 1-ként; 5. és 6. tétele 5-ként, 94. és 99. tétele pedig hiányzóként kódolva.

4.3. táblázat: Hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatok az iskolai évek száma szerint (%)

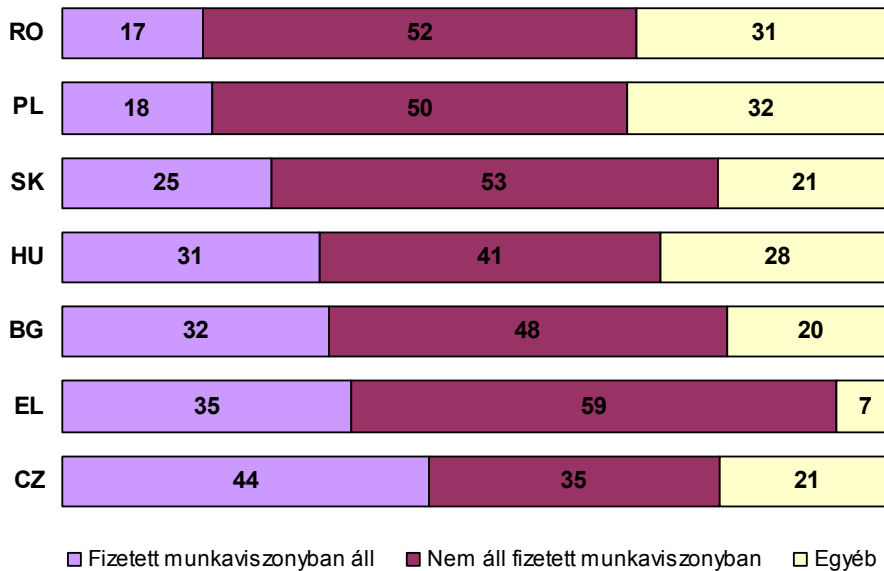
Hátrányos megkülönböztetés	Nincs iskolai végzettsége/írástudatlan	0-5 év	6-9 év	10-13 év	14 vagy annál több év
Az elmúlt öt évben	22	18	18	17	18
Nincs	78	82	82	83	82
Összesen	100	100	100	100	100

*EU-MIDIS, BG7*CC1 kérdés*

4.1.7. Háztartási jövedelem és foglalkoztatás

A 4.3. ábrán látható az egyes tagállamokban megkérdezett romák foglalkoztatási státusza. Valamennyi tagállamban a válaszadók nagy része azt állította, hogy nem rendelkezik fizetett munkaviszonnyal, nyugdíjba vonult, képzésben vesz részt, vagy egyéb okból nem dolgozik. Rendkívül alacsony volt a foglalkoztatottak aránya a Romániában (17%) és Lengyelországban (18%) élő válaszadók között. A legtöbb megkérdezett a Cseh Köztársaságban áll fizetett munkaviszonyban (44%), és itt a legalacsonyabb a fizetett munkaviszonnyal nem rendelkezők aránya is (35%).

4.3. ábra: Foglalkoztatási státusz a tagállamokban (%)



EU-MIDIS, BG5 kérdés

A megkérdezettek 38 százalékának bevallása szerint háztartási jövedelmük összege a legalsó negyedben található, míg további 22 százalékuk a jövedelemskála második legalacsonyabb negyedébe tartozik. A bevallott jövedelem és az elmúlt öt évben tapasztalt hátrányos megkülönböztetések között szignifikáns összefüggés volt megfigyelhető ($p < .05$).¹³

Szignifikáns összefüggés volt még megfigyelhető a foglalkoztatási státusz és a hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatok között is ($p < .001$).¹⁴ A hátrányos megkülönböztetés valószínűsége a diákok/gyakornokok, a nyugdíjasok, illetve a fizetett teljes munkaidős állásban dolgozók esetében volt a legalacsonyabb, míg a legnagyobb valószínűséggel az önálló vállalkozók, a háztartásbeliek, a munkanélküliek és a fogyatékossgal élők estek áldozatául.

A fizetett munkaviszonnyal rendelkező válaszadók, ideértve az önálló vállalkozóként dolgozókat is, kevésbé voltak kitéve az ismétlődő hátrányos megkülönböztetésnek, mint a fizetett munkaviszonnyal nem rendelkező személyek (4.4. táblázat); ez az eltérés azonban statisztikailag nem volt szignifikáns.

¹³ [$\chi^2(3)=7,893$, $p < .048$] Cramer-féle $V = 0,061$, $p < .05$, amely a változók között mérsékelten szoros összefüggést jelez.

¹⁴ [$\chi^2(8)=47,828$, $p < .001$] Cramer-féle $V = 0,134$, $p < .001$, amely a változók között szoros összefüggést jelez. A bg5 kérdés 5. és 10. eleme 11-ként kódolva.

**4.4. táblázat: A hátrányos megkülönböztetés ismétlődő előfordulása
foglalkoztatási státusz szerint**

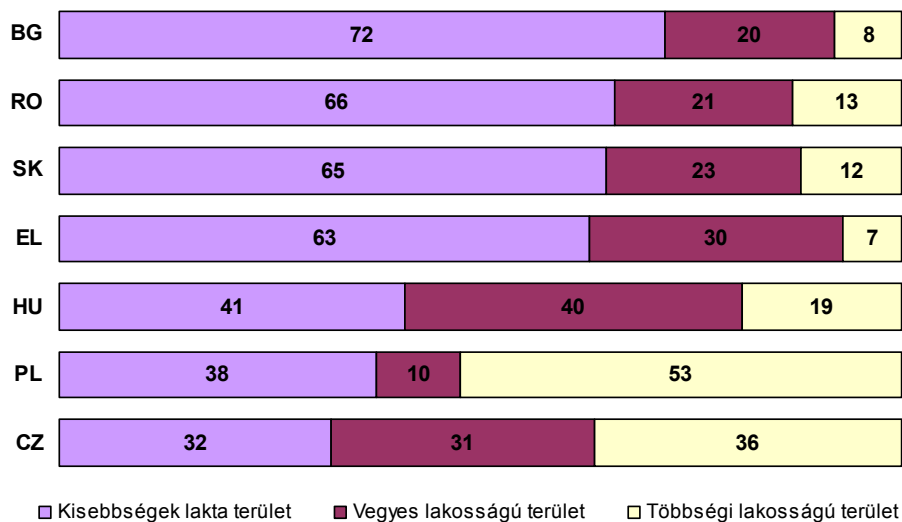
	Fizetett munkaviszonyban áll	Nem áll fizetett munkaviszonyban	Egyéb
Egy alkalommal	41	30	20
2-4 alkalommal	36	49	64
Öt vagy annál több alkalommal	23	22	16
Összesen	100	100	100

*EU-MIDIS, Bg5*CC3 kérdés*

4.2. Területi demográfiai adatok

Az EU-MIDIS felmérést végző kérdezőbiztosok megállapították, hogy a hét tagállamban a megkérdezettek több mint fele (54%) túlnyomórészt bevándorlók/kisebbségek lakta városrészekben él. A roma válaszadók egynegyede (25%) vegyes lakosságú negyedekben, vagyis nagyszámú többségi és kisebbségi lakossal rendelkező városrészekben élt, míg 21 százalékuk lakóhelye jellemzően a többségi társadalom lakta negyedekben volt megtalálható. A 4.4. ábra a különböző városrészek típusát szemlélteti a hét tagállamra vonatkozóan, és az egyes országok között jelentős eltéréseket mutat.

4.4. ábra: Városrész típusa



EU-MIDIS, PI01 kérdés

A keleti EU-tagországokban nyilvánvaló a kisebbségek/bevándorlók nagyfokú „szegregációja”; a legmagasabb arányt Bulgáriában figyelték meg (72%). A romániai (66%), a szlovákiai (65%) és a görögországi (63%) válaszadók kétharmada túlnyomórészt kisebbségek lakta területeken élt. Lengyelország volt az egyetlen tagállam, ahol a romák jelentős hányada (53%) jellemzően a többségi társadalom által lakott területeken élt. A Cseh Köztársaságban nagyjából megoszlott a kisebbségi, vegyes és többségi lakosságú városrészekben lakók aránya.

A jellemzően kisebbségek lakta területeken élő válaszadók a közelmúltban némileg fokozottabban tapasztalták a hátrányos megkülönböztetést, mint a vegyes vagy többségi lakosságú területeken élők (4.5. táblázat). A hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos tapasztalatok közötti, terület szerinti különbségek azonban viszonylag csekély mértékűek.

4.5. táblázat: Terület típusa és a hátrányos megkülönböztetés közelmúltbeli esetei (%)

Terület	Kisebbségi	Vegyes	Többségi
Az elmúlt 12 hónapban	12	9	10
Az elmúlt 12 hónapban nem érte hátrányos megkülönböztetés	88	91	90
Összesen	100	100	100

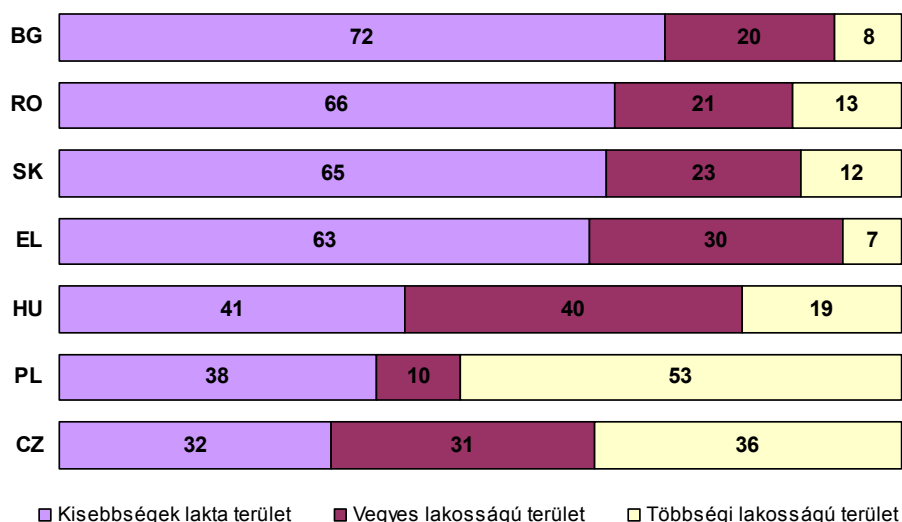
[1]. EU-MIDIS, PI01*CC2 kérdés

4.3. A vagyoneeloszlás érzékelése

A kérdezőbiztosok megállapították, hogy a válaszadók közel fele a város egyéb területeivel összehasonlítva szegény környéken él (47%). Erős pozitív korreláció volt megfigyelhető a területek típusa (kisebbségi, vegyes, többségi lakosságú) és a város egyéb területeivel összehasonlított relatív vagyoneeloszlás között ($p < .001$).¹⁵ Míg ez az eredmény nem váratlan, egyben újabb bizonyítékul szolgál arra vonatkozóan, hogy számos roma lakos továbbra is a társadalom peremére szorulva él szegregált és/vagy hátrányos helyzetű közösségekben. Az ilyen helyeken nagyobb a hátrányos megkülönböztetés valószínűsége. A 4.6. ábra a tagállamok egyes területeire vonatkozóan mutatja be a vagyoneeloszlás érzékelt szintjét.

¹⁵ [$\chi^2(4)=1305,294$, $p < .001$] Cramer-féle $V = 0,431$, $p < .001$, amely a változók között erős pozitív összefüggést jelez.

4.6. ábra: Relatív vagyoneeloszlás egy adott területen a kérdezőbiztos megítélése alapján



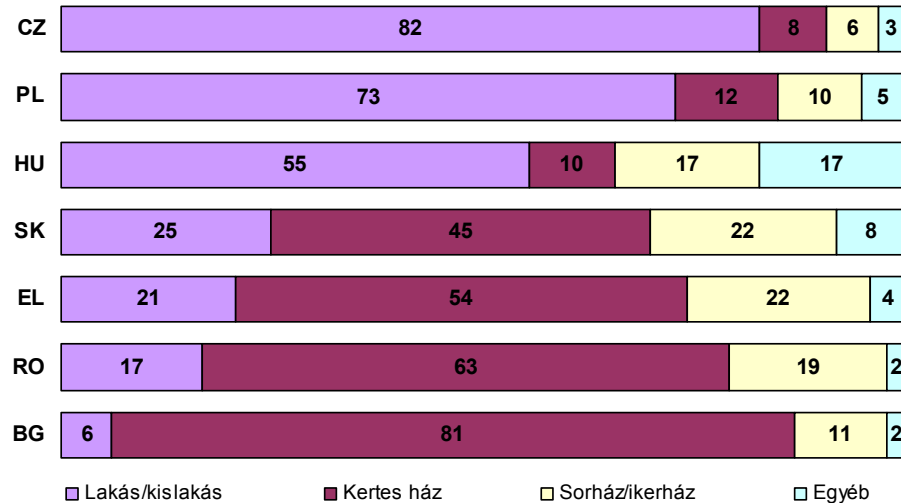
4.4. Lakóhely típusa

Az interjú befejezését követően a kérdezőbiztos lakóhelyük típusa alapján kategóriákba sorolta a megkérdezetteket. A lakóhely-kategóriák a következők voltak:

- Lakás/kislakás;
- Önálló kertes ház;
- Sorház;
- Ikerház és
- Egyéb.

A 4.7. ábra tagállamok szerint részletezi a lakóhelytípusokat. Megjegyzendő, hogy a lakóhelyek különböző típusait kétségtelenül legalább olyan mértékben meghatározza az egyes országokra jellemző infrastruktúra, mint a megkérdezettek földrajzi, illetve társadalmi-gazdasági körülményei. E tekintetben a lakóhely típusa kevésbé hasznos jelzője lehet a tagállamokban tapasztalható hátrányos megkülönböztetésnek. Egy országonkénti elemzés relevánsabb információkkal szolgálhat.

4.7. ábra: Lakóhely típusa



EU-MIDIS, P111 kérdés

A Cseh Köztársaságban, Lengyelországban és Magyarországon jellemzőbb volt a lakás/kislakás típusú lakóhely; a legtöbben a Cseh Köztársaságban élnek ilyen helyen (82%). A megkérdezettek ezekben az országokban általában nagy városi területeken élnek. Ezzel szemben a román, bolgár és görög válaszadók jellemzőbben önálló házban laknak; Bulgáriában a megkérdezettek 81 százaléka jelölt meg ilyen típusú lakóhelyet.

Figyelemre érdemes, hogy Görögországban szignifikáns összefüggés volt megfigyelhető a lakóhely típusa és a hátrányos megkülönböztetés esetei között ($p < .001$).¹⁶ A megkérdezettek többsége önálló házban élt, és az elmúlt öt évben hozzávetőleg kétszeres valószínűséggel esett hátrányos megkülönböztetés áldozatává etnikai hovatartozása miatt. A 4.6. táblázatban látható, hogy a nagyobb sűrűséggel jellemezhető lakóhelyeken (lakás, kislakás, illetve sorház/ikerház) élők esetében alacsonyabb volt a hátrányos megkülönböztetés valószínűsége, mint a kertes házban és egyéb nem meghatározott típusú lakóhelyen élők esetén.

¹⁶ [$\chi^2(3)=18,805, p < .001$] Cramer-féle V = 0,199, $p < .001$, amely a változók között erős összefüggést jelez.

4.6. táblázat: Lakóhely típusa és a hátrányos megkülönböztetés Görögországban

Hátrányos megkülönböztetés az elmúlt öt évben	Lakás/kislakás	Kertes ház	Sorház/ Ikerház	Egyébnem meghatározott
Igen	21	39	20	52
Nem	74	59	64	43
Nincs érintkezés/ Nincs válasz	5	2	16	5

*EU-MIDIS, P111*CC1 kérdés*

Míg Szlovákiában és Lengyelországban is hasonló tendenciákat figyeltek meg, a lakhatás terén hátrányos megkülönböztetést elszenvedett válaszadók tényleges száma túlságosan alacsony volt, így a kapott eredményeket nem lehetett érdemben értékelni.

Következtetések

Összegezve, a lakhatás terén megvalósuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés a romákat az egyéb területeken érő megkülönböztetés eseteivel összehasonlítva első pillantásra alacsonynak tűnik. Figyelembe kell azonban venni, hogy az eredményeket befolyásolja az a tény, hogy a lakhatás terén általában ritkán fordul elő hátrányos megkülönböztetés, mivel az egyes személyek ritkán keresnek kiadó vagy eladó ingatlant.

A romák tapasztalatai a lakhatás terén történő hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatban jelentős eltéréseket mutatnak a hét vizsgált EU-tagállamban. A következtetés megfogalmazásakor számos külső tényezőt is figyelembe kell venni: Éppen ezért ott, ahol a hátrányos megkülönböztetés érzékelt szintje alacsony, ugyanakkor nagyfokú földrajzi szegregáció jellemző, mint például Romániában és Bulgáriában, elképzelhető, hogy a megkérdezettek nincsenek tudatában a hátrányos megkülönböztetésnek, illetve jelenlegi és múltbeli tapasztalataikat nem értékelik ilyen megkülönböztetésként. A szegregáció, különösen abban az esetben, ha egy közösség ilyen körülmények közé születik, teljesen átlagosnak és éppen ezért kielégítőnek tűnhet. Ez lehet az állam társadalmi és gazdasági keretének részét képező intézményi diszkrimináció eredménye, és nem szükségszerűen jelenik meg a hátrányos megkülönböztetés konkrét eseteiként. Ez fontos észrevétel, ugyanis a romák által tapasztalt szegregációt gyakran olyan vezetési vagy elkerülési gyakorlatok szülik, amelyek célja, hogy korlátozzák az interakció és az integráció, sőt, végső soron a diszkrimináció lehetőségét.

Míg a hét vizsgált tagállamban a hátrányos megkülönböztetés egyedi esetei jellemzőbbek voltak az Unió középső és déli részén (például a Cseh Köztársaságban, Lengyelországban és Görögországban), az itt élő válaszadók általában kevésbé tapasztalták a szegregációt, és láthatóan tehetősebb, integráltabb környezetben éltek. Ezzel szemben a hátrányos megkülönböztetés alacsonyabb szintjét Kelet-Európában (Romániában és Bulgáriában) fokozottabb általános nélkülözés, például társadalmi-gazdasági szempontból szegényebb lakóterületek és magasabb munkanélküliség kísérte.

A hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó bejelentések alacsony száma feltehetően azt eredményezi, hogy a hatóságok igen ritkán lépnek fel, ami pedig megerősíti azt a vélekedést, hogy „úgysem történik, vagy változik semmi”; számos megkérdezett ezt említette a hátrányos megkülönböztetéssel járó esetek bejelentése elmulasztásának okaként. A bejelentések alacsony száma téves képet közvetíthet a helyi hatóságok és az állami ellenőrző szervek felé a hátrányos megkülönböztetés valódi szintjéről. A legtöbb esetben az észlelt és a megélt események között hatalmas szakadék tátong. Az állami hatóságok tévlenségével kapcsolatos tapasztalatok változatlanul tovább erősítik majd a kisebbségi közösségek közönyösségét.

Mivel a megkérdezettek túlnyomó többsége valamennyi vizsgált tagállamban állampolgársággal rendelkezik, nem merül fel a vízum, illetve a bevándorló státusz kérdése, amely a romák esetén más tagállamokban nyilvánvaló probléma, különösen ott, ahol bizonyos nemzetiségekre vonatkozóan korlátozások vannak érvényben. Ehelyett a negatív következmények észlelése és a megtorlástól való félelem bizonyos államokban egy felszín alatt meghúzódó, létező elnyomási kultúrára világít rá, különösen a romák legkiszolgáltatottabb csoportjai esetében. Legtöbbjük véleménye szerint a diszkriminációellenes politika (például az EU faji egyenlőségi irányelve, a megkülönböztetést tiltó törvények és az állami kötelezettségek) csekély mértékben befolyásolja mindennapi életüket; bizonyos esetekben az állami beavatkozás igen alacsony szintű, és általában hiányzik a nagyobb tudatosságot, elsősorban a marginalizálódás által fokozottan veszélyeztetett személyekkel kapcsolatos tudatosságot ösztönző fellépés.

A veszélyeztetettség bizonyítékainak feltárása központi szerepet kell, hogy játsszon a kiszolgáltatott közösségek helyzetének változását elősegítő stratégiában. A FRA többször is rámutatott, hogy nemzeti és uniós szinten egyaránt szűkösen állnak rendelkezésre a kisebbségekkel és a bevándorlókkal kapcsolatos átfogó és összehasonlítható statisztikai adatok. Az EU-MIDIS révén a FRA az Unió történetében először átfogó adatkészletet hozott létre a bevándorlók és a kisebbségek, köztük a romák lakhatási szolgáltatásokkal, foglalkoztatással, oktatással, egészségüggyel, stb. kapcsolatos tapasztalatairól és észrevételeiről. E kezdeményezésre építve a továbbiakban a tagállamok maguk is kidolgozhatnak ilyen felméréseket, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy nagyszámú bizonyíték alapján, konkrét integrációs stratégiák és intézkedések révén hatékonyabb és célzottabb fellépést valósítsanak meg.

A romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés a lakhatás terén a kiválasztott EU-tagállamokban:
Az EU-MIDIS adatainak elemzése

Európai Bizottság

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége

A romákkal szembeni hátrányos megkülönböztetés a lakhatás terén a kiválasztott EU-tagállamokban:

Az EU-MIDIS adatainak elemzése

Luxembourg: Az Európai Községek Hivatalos Kiadványainak Hivatala

2010 - 32 oldal, - 21 x 29.7 cm

ISBN: 978-92-9192-547-6

doi: 10.2811/58519

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségéről még rengeteg információ olvasható az interneten. Az FRA weboldaláról érhető el (<http://fra.europa.eu>).

© Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, 2009

A sokszorosítás kereskedelmi célok kivételével engedélyezett, amennyiben a forrást feltüntetik.

Hogyan lehet hozzájutni az EU kiadványaihoz?

Térítés ellenében hozzáférhető kiadványok:

- az EU-könyvesbolt (EU Bookshop) útján (<http://bookshop.europa.eu>);
- könyvkereskedőtől a könyv címe, kiadója és/vagy ISBN száma alapján;
- közvetlenül értékesítési ügynökeinktől. Elérhetőségeik megtalálhatóak a <http://bookshop.europa.eu> honlapon, vagy lekérdezhetőek a +352 2929-42758 faxszámra küldött üzeneten keresztül.

Publicaciones gratuitas:

- az EU-könyvesbolt útján (<http://bookshop.europa.eu>);
- az Európai Bizottság képviselőitől és küldöttségeitől. Elérhetőségeik megtalálhatóak a <http://ec.europa.eu> honlapon, vagy lekérdezhetőek a +352 2929-42758 faxszámra küldött üzeneten keresztül.

ISBN 978-92-9192-547-6



TK-31-09-228-HU-C

FRA - European Union Agency for Fundamental Rights

Schwarzenbergplatz 11

1040 - Vienna

Austria

Tel.: +43 (0)1 580 30 - 0

Fax: +43 (0)1 580 30 - 691

E-Mail: information@fra.europa.eu

<http://fra.europa.eu>